

De Republiek als zeilschip

EEN 'ROADMAP' MAKEN OVER HET EXAMEN-ONDERWERP

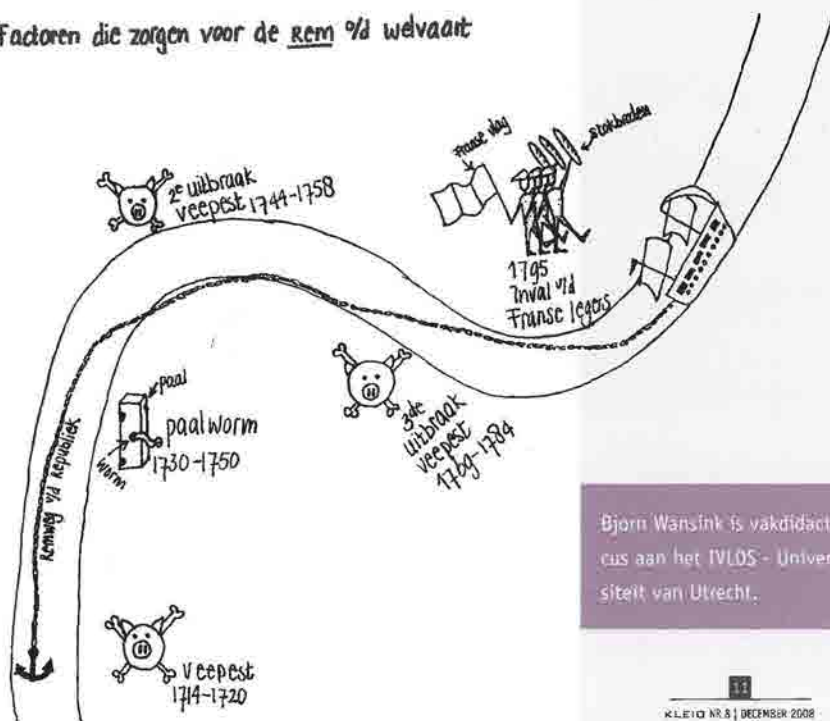
Leerlingen vinden het vaak lastig om de complexiteit van historische veranderingen te doorgronden. In een artikel in het blad *Teaching History*¹ legt de Britse docente Rachel Foster uit hoe ze door middel van de metafoor roadmap leerling historisch inzicht aanleert aangaande de vaardigheden continuïteit en verandering. Foster ging op zoek naar een manier om leerlingen zelf historische ontwikkelingen te laten analyseren en te verwerken. Hierbij sluit ze onder andere aan bij de theorie van de meervoudige intelligentie van Howard Gardner.

Teaching History, Rachel Foster, 'Speed cameras, dead ends, drivers and diversions: Year 9 use a 'road map' to problematise change and continuity'. (juni 2008)

Syllabus stofomschrijving geschiedenis voor het CE in 2009, door het CEVO vastgesteld. www.eindexamen.nl

De vraag die centraal staat bij het nieuwe examenonderwerp luidt: hoe kan het dat de Republiek een zo lange periode van welvaart meemaakte in de zeventiende en achttiende eeuw?² Deze vraag leent zich goed voor het maken van een roadmap. Het is wel belangrijk dat de leerlingen dan al enigszins kennis hebben genomen van het examenonderwerp. Het zou dus een afsluitende en samenvattende opdracht kunnen zijn. De werkvorm zal van u als docent de nodige begeleiding en sturing vragen omdat de leerlingen op een andere manier moeten proberen na te denken over de geschiedenis. Op de volgende pagina vindt u puntsgewijs de instructie voor het maken van een roadmap.

Factoren die zorgen voor de rem v/d welvaart

Bjorn Wansink is vakdidacticus aan het IVLOS - Universiteit van Utrecht.

▷ Syllabus Geschiedenis havo/vwo nieuwe stijl (werkversie voor pilotscholen), 2008

▷ H. Havekes e.a., *Actief Historisch Denken* (Boxmeer 2004), blz. 16.

Beginsituatie: De leerlingen hebben kennis genomen van het examenonderwerp.

Doel: Het beantwoorden van de leidende vraag die de stofomschrijvingscommissie heeft gesteld.

Tijd: Ongeveer twee lessen van 50 minuten

Instructie

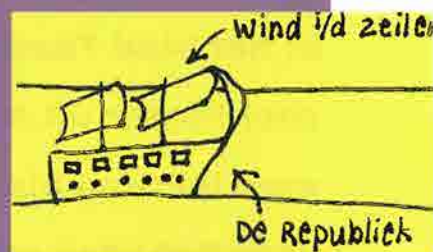
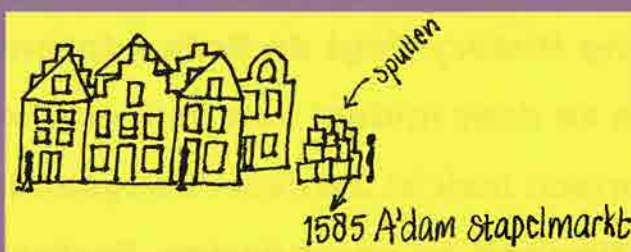
Stap 1: Introductie metafoor

Stel je voor dat je op een zeilschip vaart. Welke factoren zorgen ervoor dat het schip vaart of stil ligt? Welke factoren zorgen ervoor dat je van koers verandert? Mogelijke antwoorden: wind, anker, schipbreuk, storm, muiterij, scheurbuik, roer, de wind draait, piraten enzovoort (eventueel kunt u de woorden inventariseren in een woordweb op het bord).

Stap 4: Het maken van de roadmap

Je hebt nu een overzicht gemaakt van de belangrijkste factoren die er volgens jou toe geleid hebben dat de Republiek zo'n lange periode van welvaart heeft meegemaakt, en je hebt een overzicht gemaakt van de factoren die ertoe geleid hebben dat de Republiek zijn macht verloor. We gaan nu een roadmap tekenen.

- Tekenen op een A3-vel een rivier. De rivier staat symbool voor een tijdlijn. (U kunt bepalen waar u de tijdlijn laat beginnen en eindigen.)
- Tekenen de factoren die je hebt opgenomen in je tabel of mindmap. Dat wil zeggen: je moet de factoren visualiseren.
- Tot slot teken je bij de verschillende factoren het schip (de Republiek) dat sneller of langzamer over

Stap 2: Introductie hoofdvraag

Zie de opkomst en neergang van de Republiek als een reis die je met een zeilschip maakt. Je begint in de zestiende eeuw en eindigt in de achttiende eeuw. Welke factoren zorgen ervoor dat het schip sneller gaat varen (welvaart in de Republiek)? Welke factoren zorgen ervoor dat de het schip langzaam gaat varen, dan wel van koers verandert of schipbreuk lijdt (neergang van de Republiek). Hier wordt eigenlijk de hoofdvraag van de examenstof beantwoord.

Stap 3: Het maken van een tabel

Maak een tabel of mindmap waarin je de vijf belangrijkste factoren opschrijft die volgens jou hebben geleid tot welvaart in de Republiek. Schrijf bij elke factor waarom je dat vindt. Dit mogen gebeurtenissen zijn, maar ook lange termijnontwikkelingen. Maak dan hiernaast een tabel of mindmap met de vijf belangrijkste factoren die volgens jou hebben geleid tot de afname van welvaart in de Republiek. Geef voor elke factor een argument. Gebruik voor deze opdracht je boek, internet, examenstofomschrijving en dergelijke.

de rivier gaat varen door de gebeurtenis. De oprichting van de VGC in 1602 leidt bijvoorbeeld tot wind in de zeilen. De inval van de Fransen wordt volgens een leerling gezien als schipbreuk van de Republiek.

- Vergelijk je tekening met een andere leerling. Behandel bijvoorbeeld enkele van de volgende vragen: Welke gebeurtenissen of lange termijnontwikkelingen heb je gekozen? Hoe heb je ze verbeeld in je roadmap? Waar zitten de overeenkomsten en de verschillen? Op welk terrein vindt de verandering plaats? Bijvoorbeeld politiek, economisch sociaal of cultureel. Wat was de schaal van de verandering? Hoeveel mensen/landen waren erbij betrokken? Wat was de intensiteit van de verandering? Hoe diep werd het leven van de mensen erdoor beïnvloed?
- Ter afsluiting kunt u op het bord een 'roadmap' tekenen waarin alle factoren geïnventariseerd worden. Bij de algemene nabespreking kunt u denken aan de volgende vragen:

A: Wat hebben we geleerd?

B: Hoe hebben we het gedaan?

- Welke keuzes heb je gemaakt?

- Welke problemen kwam je tegen?

C: Waarom hebben we het gedaan?

Nawoord

U bent natuurlijk vrij de werkvorm aan te passen aan uw eigen wensen. Mijn ervaring met dit soort werkvormen is dat leerlingen over het algemeen gemotiveerd zijn om er mee aan de slag te gaan. De producten gaven mij veel inzicht in het historisch redeneren van de leerlingen. Ik

hoop dat u dezelfde ervaring hebt. De metafoor roadmap kunt u met een goede leidende vraag ook voor andere onderwerpen gebruiken. Bijvoorbeeld om een tijdvak met zijn kenmerkende aspecten in kaart te brengen. Ik wens u veel plezier en creativiteit met deze werkvorm.